

Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter i underrättelseverksamheten

1. SAMMANFATTNING

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten har granskat Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter om etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös övertygelse, hälsa, sexualliv och sexuell läggning i en gemensamt tillgänglig uppgiftssamling som rör penningtvätt. Granskningen har omfattat ett urval av personregistreringar och varit begränsad till frågan om det är absolut nödvändigt att behandla de känsliga personuppgifterna.

Nämnden konstaterar att två känsliga personuppgifter avseende etnicitet har registrerats och behandlats i ett dokument utan att det varit absolut nödvändigt. Uppgifterna har varit uppenbart oriktiga. Eftersom felet rör känsliga personuppgifter är det förhållandevis allvarligt, men nämnden konstaterar att felet numera har åtgärdats av Polismyndigheten.

Vidare gav nämndens sökning på ordet ”sjuk” en träff på ett dokument trots att ordet inte återfanns i dokumentet, utan hade maskerats. Även om träffen berott på ett handhavandefel och sökning på känsliga personuppgifter är förbjuden i uppgiftssamlingen, ser nämnden en risk för felaktig behandling med en ordning där sådana indirekta träffar ändå är möjliga. Nämnden noterar att Polismyndigheten kompletterat befintligt utbildningsmaterial och på annat sätt gått ut med information om att den aktuella metoden för maskering inte ska användas. Under 2019 har Polismyndigheten även infört ett nytt IT-stöd, i vilket information som maskerats inte är sökbar i Surfa 2.

I övrigt bedömer nämnden att behandlingen av de granskade känsliga personuppgifterna har varit laglig.

2. BAKGRUND

2.1. Inledning

Den 13 november 2019 beslutade nämnden att granska Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter om etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös övertygelse, hälsa, sexualliv och sexuell läggning i en gemensamt tillgänglig uppgiftssamling i IT-systemet Surfa 2. Uppgiftssamlingen, som rör penningtvätt, används i Polismyndighetens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet (underrättelseverksamhet).

Granskningen har varit begränsad till frågan om behandlingen av de känsliga personuppgifterna är absolut nödvändig för ändamålet med behandlingen.

2.2. Rättsliga utgångspunkter

Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning (känsliga personuppgifter) får som huvudregel inte behandlas (2 kap. 11 § första stycket brottsdatalagen [2018:1177]). Om uppgifter om en person behandlas får de dock kompletteras med känsliga personuppgifter när det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (2 kap. 11 § andra stycket brottsdatalagen). Med hänsyn till den restriktivitet som ligger i uttrycket ”absolut nödvändigt” måste behovet av att göra sådana kompletteringar prövas noga i det enskilda fallet.¹

3. UTREDNINGEN

3.1 Genomförande

Den 16 december 2019 genomfördes en inspektion vid Polismyndigheten. Sökningar gjordes i den aktuella uppgiftssamlingen på sökbegrepp i form av ord som kan avslöja känsliga personuppgifter om etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös övertygelse, hälsa, sexualliv och sexuell läggning. Tolv dokument där sökningarna gav träff valdes ut för en närmare granskning.

Efter inspektionen har Polismyndigheten på nämndens begäran besvarat frågor rörande registreringar av känsliga personuppgifter i fem av dokumenten. En sammanfattning av Polismyndighetens svar återges i avsnitt 3.3.

3.2 Nämndens iakttagelser

Vid granskningen noterades bl.a. följande exempel.

¹ Prop. 2017/18:232 s. 447.

Exempel 1 rörde ett underrättelseuppslag där det anges att två personer är syrianska medborgare.

Exempel 2 rörde en träff på ett dokument trots att sökbegreppet som användes ("sjuk") inte återfanns i dokumentet. Dokumentet innehöll däremot en maskering av en text där ordet förekom.

3.3 Polismyndighetens svar

Polismyndigheten har anfört bl.a. följande avseende ovanstående exempel.

Uppgifterna i exempel 1 är inte absolut nödvändiga att behandla för ändamålet med behandlingen i den aktuella uppgiftssamlingen. Det som åsyftas i bearbetningen är personernas medborgarskap och inte etniska tillhörighet. Korrekt benämning ska vara syrisk medborgare. Polismyndigheten har tagit bort uppgifterna genom att justera grundhandlingen och har därmed avslutat behandlingen av de känsliga personuppgifterna.

I exempel 2 gäller ett sökförbud avseende känsliga personuppgifter i gemensamt tillgängliga uppgifter, varför användare med behörighet till den aktuella uppgiftssamlingen inte får söka på känsliga personuppgifter. Att en sådan träff är möjlig – om sökförbudet överträds – bygger på att en felaktig metod för maskering har använts i det aktuella fallet. I samband med registreringen av underrättelsen i Surfa 2 har bedömningen gjorts att den känsliga personuppgiften inte var absolut nödvändig för ändamålet med personuppgiftsbehandlingen. Den maskeringsfunktion som tjänstemannen valt medför att användare med läsbehörighet till dokumentet inte kan se den uppgift som maskerats. Ur ett tekniskt perspektiv har den maskerade informationen dock inte försvunnit från dokumentet, utan endast blivit dold. Då uppgiften är maskinellt skriven och indexerad i Surfa 2 gavs träff på sökordet i samband med nämndens inspektion. Det finns andra alternativ som innebär att uppgifter tas bort helt och hållet. Även om sökning på känsliga personuppgifter är förbjuden i uppgifter som är gemensamt tillgängliga, och även om uppgiften är dold, anser Polismyndigheten att om en känslig personuppgift bedöms inte vara absolut nödvändig att behandla, ska den tas bort. Polismyndigheten har sedan tidigare kompletterat befintligt utbildningsmaterial och på annat sätt gått ut med information om att metoden som använts i det aktuella fallet inte ska användas för ändamålet att ta bort/maskera uppgifter i underrättelser. Under 2019 har Polismyndighetens underrättelsetjänst stegvis infört ett nytt IT-stöd. Den information som är maskerad i detta IT-stöd är till skillnad från aktuellt dokument inte sökbar i Surfa 2 och en sådan träff som den nu aktuella kan inte inträffa.

4. NÄMNDENS BEDÖMNING

Nämnden konstaterar att uppgifterna om etnicitet i det första exemplet var uppenbart oriktiga och inte absolut nödvändiga för ändamålet med behandlingen. Med hänsyn till att felet rör känsliga personuppgifter anser nämnden att det är förhållandevis allvarligt. Enligt Polismyndigheten har dock uppgifterna nu tagits bort från den aktuella uppgiftssamlingen och bearbetningen, där uppgifterna om etnicitet fanns, har ändrats.

Vidare har nämnden efter sökning på ordet ”sjuk” fått en träff på ett dokument, trots att ordet inte återfanns i dokumentet utan hade maskerats. Av Polismyndighetens svar har framkommit att träffen berott på ett handhavandefel där en felaktig metod för maskering använts. Även om sökning på känsliga personuppgifter är förbjuden i uppgiftssamlingen – och det i det aktuella fallet har använts en felaktig maskeringsmetod – konstaterar nämnden att det finns en risk för felaktig behandling med en ordning där känsliga personuppgifter, som bedömts vara otillåtna att behandla och som därför maskerats, ändå kan generera sådana indirekta träffar. Nämnden noterar att Polismyndigheten sedan tidigare kompletterat befintligt utbildningsmaterial och på annat sätt gått ut med information om att metoden som använts i det aktuella fallet inte ska användas. Därutöver har Polismyndigheten under 2019 infört ett nytt IT-stöd för bearbetning av information till underrättelser. Information som maskerats i detta IT-stöd är inte sökbar i Surfa 2.

Gällande de övriga granskade känsliga personuppgifterna bedömer nämnden, efter erhållna svar och förtydliganden från Polismyndigheten, att dessa är absolut nödvändiga för ändamålet med behandlingen.

5. BESLUT

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Gunnel Lindberg

I avgörandet har deltagit: Gunnel Lindberg (ordförande), Anti Avsan, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Matheus Enholm, Christina Linderholm och Björn von Sydow (enhälligt).

Föredragande: Anna Jonsson

Expedition till:

Polismyndigheten, Rättsavdelningen, enheten för rättslig styrning och stöd
(dnr A595.690/2019)

Kopia för kännedom till:

Datainspektionen